

Europska unija

Autor Administrator

Europska unija -što je to?

Drago Bojiæ, Svjetlo rijeèi, Sarajevo 2007.

U trenutku kad Europska unija slavi pedeset godina svoga postojanja, još uvijek su otvorena mnoga pitanja. Najteže od njih i odluèujuæe za njezinu buduænost jest pitanje što je Europska unija, odnosno što ona želi biti.

* * *

Doæi æe dan kad æe se sve nacije ovog kontinenta, ne šteteæi svojim posebnim obilježjima i slavnim individualitetima, usko povezati u jednu višu zajednicu i osnovati veliko europsko bratstvo. Jednoga æe dana jedino bojno polje biti tržište konkurentnih ideja. Doæi æe dan kada æe glasovni listiæi zamijeniti metke i bombe.

Rijeèi su to poznatog francu-skog romanopisca, pjesnika i eseista Victora Hugoa, izreèene polovicom devetnaestog stoljeæa, a inspirirane idejom o ujedinjenjoj Europi. San o ujedinjenjoj Europi kojim su se uz Hugoa zanosili i mnogi drugi europski vizacionari i filozofi njegova vremena èekat æe èitavo jedno stoljeæe na svoje ostvarenje. Dva velika svjetska rata i mnoštvo malih ratova u prvoj polovici dvadesetog stoljeæa razbit æe mit o mirnoj i politièki stabilnoj Europi s poèetka toga stoljeæa i izrodi-ti mnoštvo totalitarizama s užasnim posljedicama i dovesti u pitanje zaæe-ljeno i sanjano europsko jedinstvo.

I kad se to èinilo najmanje oèekivanim i gotovo nemoguæim, nakon straha-ta Drugog svjetskog rata, iz kojega europski kontinent izlazi politièki podijeljen i gospodarski osiromašen, s milijunima ubijenih i nestalih, za-poèinju pregovori o ujedinjenju Europe, i prvi konkretni politièki potezi u tom smjeru.

Protivnici totalitarizama koji su uzrokovali drugi svjetski rat odluèili su nadvladati i okonèati meðusobnu mržnju i rivalstvo i graditi trajni mir meðu brojnim zavaðenim europskim narodima. Velikim i pronicljivim po-litièarima (Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi, Robert Schuman) uspije-va uvjeriti ljude u svojim zemljama kako je došlo vrijeme za jednu druga-èiju Europu, makar se to u poèetku ti-calo samo njezina zapadnog dijela. Iz njihovih susreta i pregovaranja izrast æe konkretne smjernice za ostvariva-nje stoljetnog sna.

Jubilej u sjeni (ne)rješivih problema

Ove se godine (2007) navršilo pedeset godina od Rimskih ugovora, kojima je uspostavljena Evropska ekonomska zajednica. Veliki jubilej, koji prate različite manifestacije od najviših evropskih do onih lokalnih razina, opterećen je mnogim unutarnjim razilaženja članica ove zajednice, nepovjerenjem između malih i velikih, pojačanim nezadovoljstvom građana Unije, nepomirljivim razlikama između starih i novih članica, prebrzim i nedovoljno pripremljenim predloškom na Istok i morem skepticizma; to ga svakodnevno proizvode kritičari ove ideje, ali i oni koji se u ovoj zajednici sve manje sretnim osjećaju.

Iako zagovaratelji evropskog jedinstva svakodnevno uvjera-vaju kako je tek riječ o malim i rješivim problemima, sve je više skeptika i unutar Unije koji ukazuju na slabosti i neodrživost ove zajednice. Neuspjela ratifikacija Europskog ustava koja je jedinstvo trebala uvrstiti dodatno je ojačala skepticizam, kako unutarnji tako i vanjski.

Einjenica je da i nakon pedeset godina zajedničkih napora oko realizacije ove ideje ostaju mnoga neriješena pitanja o kojima æe se još raspravljati i o kojima æe u konačnici ovisiti budućnost Unije. I dok s jedne strane većina evropskih političara Evropsku uniju smatraju najboljim mogućim rješenjem za suživot evropskih različitosti i model koji æe se s vremenom preslikavati i na druge dijelove svijeta, drugi su opet skeptični i smatraju kako ovim ujedinjavanjem zadovoljni mogu biti tek veliki, politički i ekonomski moćni narodi koji u procesima sveprisutne globalizacije ignoriraju one male i dovode u pitanje njihovu politiku, ekonomsku i kulturnu egzistenciju.

Između ekonomije i politike

Današnja Evropska unija rezultat je polustoljetne evolucije koja je započela pedesetih godina 20. stoljeća kao sektorsko udruživanje država članica u sklopu Evropske zajednice za ugljen i čelik, a nekoliko godina kasnije privredno se i na druga područja isključivo u ekonomskom i gospodarskom sektor. Nakon što je Pariskim ugovorom uspostavljena Evropska zajednica za ugljen i čelik (ECSC) 1951. godine, samo nekoliko godina kasnije (1957) Rimskim ugovorom je stvorena je Evropska ekonomska zajednica (EEC). Ova su dva ugovora, izrazito ekonomske prirode, kasnije nadopunjeni i Jedinstvenim evropskim aktom (1986), Ugovorom o Evropskoj uniji (Maastricht, 1992), Amsterdamskim ugovorom iz 1997. i Ugovorom iz Nice, 2001. Danas Evropska zajednica (EU) broji 27 članica s gotovo pola milijarde stanovnika. Budući da su neke države u pregovorima za članstvo u uniji (zemlje jugoistočne Europe), smije se pretpostaviti kako æe ona i dalje rasti, i površinom i brojem stanovnika, a time æe nesporno jačati i njezina ekonomska i politička moć. Današnja Evropska zajednica najjača je ekonomska sila u svijetu, s najboljim standardom života, ali istodobno bez zajedničke vanjske politike i s mnogim unutarnjim slabostima.

S onu stranu pukih podataka i važnijih datuma u formiranju ove zajednice, kao temelj na kojemu izrasta ideja o evropskom povezivanju, stoji politička volja i želja za nadvladavanjem unutarnjih podjela na evropskom kontinentu. Politička podjela Europe, proizvodnja iz Drugog svjetskog rata i nategnuti odnos između pobjednika i pobijeđenih izrodit æepotrebu za pomirenjem i oeuvanjem mira.

Iako u poèecima stvaranja ove zajednice dominiraju ekonomski raz-lozi koji i danas igraju vrlo važnu ulogu, s vremenom æe težište proble-matike ujedinjavanja i proširivanja unije zadobiti jaèu politièku kompo-nentu u najširem smislu toga pojma, onu koja je i inspirirala europske po-litèare nakon Drugog svjetskog rata i izrodila ideju o ujedinjenju. Èini se kako meðusobna trgovinska ovisnost i uvezivanje ekonomskog sektora ne mogu dokraj povezati mnoštvo na-roda i kultura na europskom konti-nentu i kako je za jaèe povezivanje potrebno nešto više od same trgovine i ekonomije.

Što stvarno povezuje Europu?

Nakon što je postalo jasno da tr-govinsko povezivanje nije dovoljno kako bi održalo na okupu ovu veliku zajednicu, zapoèele su rasprave i traju i danas o tome, što je to još zajednièko Euroljanima osim sudbinski nerazdvojivog poziranja na zemljopisnim kartama!? Koje su to druge poveznice koje ovaj burnom prošlošæu i mno-gim ratovima optereæeni kontinent može povezivati u jedno!?

Kao temeljne poveznice Starog kontinenta suvremeni europski filozofi navode grèku i rimsку kulturu, kršæanstvo i prosvjetiteljstvo. U njima je sadržana zajednièka povjesno-kulturna i religiozno-politièka baština Europe. Meðutim, moderno je doba donijelo mnoge promjente na europskom kontinentu u svim sferama života. Tako dio europskih misililaca današnjice (s pravom!?), naglašava kako je zbog krize kršæan-skog identiteta posljednjih stoljeæea, sve veæeg broja pripadnika drugih religioznosti unutar Europske zajednice teško graditi jedinstvo iskljuèivo na jednoj religiji. Predstavnici razlièitih kršæanskih crkava veæ su izrazili svoje nezadovoljstvo nejasnim statusom Boga u europskom ustavu i sve je više kritièara koji su protiv bezbožne zajednice. Tako su Katolièka crkva u Poljskoj i Pravoslavna crkva u Grèkoj još uvijek ponajveæi protivnici po njima izrazito sekularnog europskog društva, u kojem sve više dominiraju posvemašnji liberalizam i relativiziranje. Uostalom, u svim priznatim europskim crkvama prisutna je nemala doza skepticizma spram Europske unije.

Drugi opet smatraju kako je i politièko jedinstvo Europe tek djelomièno prisutno samo na dokumentima u briselskim kancelarijama, a posve malo ili gotovo nikako u praksi. To se najviše osjeæea na podruèju vanjske politike, gdje nema zajednièkih stavova i gdje velike europske nacije, kad je rijeè o vlastitim interesima, olako zaborave da su dio jedne veæee zajednice. I dok njihova samostalna politièka iskakanja iz zadanih europskih okvira pro-laze nekažnjeno, s druge strane, mali i u globalnoj politici inferiorni narodi taj si luksuz ne smiju priuštiti.

Mnogi opet naglašavaju kako su upravo s Europskom unijom nano-vo otvorena mnoga bolna i dosad neriješena manjinska pitanja i upozoravaju na opasni trend rasta desno orijentiranih, nacionalizmom, religij-skim radikalizmom i ksenofobiom oznaèenih stranaka koje u Europskoj zajednici, njezinoj globalizacijskoj politici i nekontroliranom šrenju vide opasnost za vlastito nacionalno i gospodarsko samoodržanje.

Dalo bi se nabrojiti èitavo mnoštvo otvorenih pitanja koja kako iznutra tako i prema vani optereæuju ovu zajednicu i

uvijek iznova postavljaju pitanje - što je to zapravo Europska unija? Što je to Europa i kako održati graditi europsko jedinstvo? Na kraju ovog kratkog razmišljanja o Europskoj uniji vratit æemo se uvodnim mislima Victora Hugoa. Kako god imalo slabosti, to veliko hugoovsko eu-ropsko bratstvo je stvoreno. Međutim, pravi izazovi tek mu predstoje. Ako je to jedinstvo dosad prvenstveno gra-đeno na ekonomskom podruèju pod globalizacijskim plas;štem, nije li vrijeme za promjenu perspektive i za zao-kret prema kulturnom i političkom povezivanju s jaèim vrednovanjem lokalnih (zavièajnih) vrijednosti i ve-æem uvažavanju èovjeka-pojedinca i njegove osobnosti!